

Ecologische beoordeling voor nieuw bestemmingsplan buurtschap De Klamp, Leeuwarden

Opdrachtgever	Gemeente Leeuwarden
Referentie	Stoker, O. 2016. Ecologische beoordeling voor nieuw bestemmingsplan buurtschap De Klamp, Leeuwarden. A&W-notitie 2343. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	2443kla
Status	Definitief
Datum	28 juli 2015
Projectleider	R.J. Strijkstra
Autorisatie	R.J. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 6 (A&W 2015). Impressie van het plangebied.

1. Inleiding

Deze rapportage bevat de ecologische toetsing die van belang is voor het opstellen van een nieuw bestemmingsplan. Het nieuwe bestemmingsplan maakt de realisatie mogelijk van buurtschap De Klamp. Het buurtschap maakt deel uit van de nieuwbouwwijk De Zuidlanden aan de zuidkant van Leeuwarden.

Voor een nieuw bestemmingsplan is altijd een ecologische beoordeling nodig, waarbij de activiteiten binnen de regels van dat bestemmingsplan zijn beoordeeld volgens de daarvoor geldende richtlijnen ten aanzien van natuur. Dit zijn de Natuurbeschermingswet, het Natuurbeheerplan van Fryslân (Natuurnetwerk Nederland, voorheen EHS), de Flora- en faunawet en eventuele andere vormen van regelgeving ten aanzien van natuurbescherming. De ecologische beoordeling is opgenomen in deze rapportage. Er is aangegeven of en welke knelpunten met ecologische wet- en regelgeving op kunnen treden bij activiteiten binnen de regels van het nieuwe bestemmingsplan.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Tevens is gebruik gemaakt van onderzoeken die in het verleden hebben plaatsgevonden in het kader van de ontwikkeling van de Zuidlanden (Hoekema & Wymenga 2002, van Dulleman & van der Heide 2003, Sikkema & van der Heide 2009). Daarnaast is op 4 juni 2015 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Wijziging wetgeving natuur

Naar verwachting treedt per 1 januari 2017 de Wet Natuurbescherming in werking. Deze nieuwe wet vervangt de huidige Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

In deze beoordeling is uitgegaan van het beoordelingskader volgens de vigerende wet- en regelgeving, dus nog niet volgens de nieuwe Wet Natuurbescherming. Op basis van de huidige informatie ten aanzien van die nieuwe wet, is het waarschijnlijk dat de conclusies van deze toetsing aanpassingen behoeven nadat de Wet Natuurbescherming in werking is getreden. Wij adviseren de opdrachtgever om indien nodig hierover contact met ons bureau op te nemen. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn wanneer de beoogde ontwikkelingen na 1 januari 2017 van start gaat.

2. Situatieschets en plannen

Het nieuwe bestemmingsplan heeft betrekking op het gebied dat is gelegen aan de zuidkant van Leeuwarden (zie figuur 1). Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit akker- en

graslandpercelen met daarin een aantal kavelsloten en een deel van de Wurdumerfeart en de weg Wergeasterdyk.

De plannen bestaan uit de realisatie van het buurtschap De Klamp. Hierbij wordt nieuwbouw gerealiseerd met de daarbij horende infrastructuur. Mogelijk vinden er werkzaamheden plaats aan watergangen en worden bomen gekapt. De exacte plannen hiervoor zijn op dit moment nog niet beschikbaar.

Figuur 1. De ligging van het plangebied aan weerszijden van de Wergeasterdyk.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

Binnen Nederland zijn gebieden aangewezen die omwille van hun natuurwaarden zijn beschermd. Dit zijn Natura 2000-gebieden, gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (Natuurnetwerk Nederland) en gebieden die zijn aangewezen volgens overige vormen van regelgeving (zoals ganzenfoerageergebied, gebied voor weidevogels en gebied dat door de gemeente in een bestemmingsplan is aangewezen als natuur).

3.1 Voortoets: Natuurbeschermingswet

De eerste stap in de beoordeling van activiteiten of plannen volgens de Natuurbeschermingswet is de Voortoets. Daarin wordt bepaald of er een kans is dat (significant) negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden binnen de invloedssfeer van de beoogde activiteiten.

Het plangebied ligt niet binnen een gebied dat beschermd is volgens de Natuurbeschermingswet. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen', beide op ca. 6 km van het plangebied. Deze Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor een groot aantal habitattypen en soorten, waarvoor in het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelen zijn opgesteld. Andere Natura 2000-gebieden liggen aanzienlijk verder weg (minimaal 10 km) waardoor er geen ecologische relatie is met het plangebied. Deze zijn daarom niet relevant voor deze beoordeling.

Voor de meeste aangewezen natuurwaarden van Natura 2000-gebieden geldt dat deze zijn gebonden aan de biotopen die aanwezig zijn binnen de begrenzing van het natuurgebied en/of dat het is uitgesloten dat zij een ecologische relatie hebben met het plangebied. Voor de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' zijn echter ook mobiele soorten aangewezen die gebruik kunnen maken van gebieden rond de natuurgebieden, zoals het plangebied. Dit zijn Meervleermuis, ganzen en Smient.

Ganzen en Smient

De voor de Natura 2000-gebieden 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen', aangewezen ganzen, en Smient slapen in de Natura 2000-gebieden en foerageren in gebieden buiten de grenzen van deze gebieden. Door de externe werking van de Natuurbeschermingswet zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. Gezien de aard van het plangebied is deze in principe geschikt als foerageergebied voor deze soorten. Het plangebied vormt echter geen belangrijk foerageergebied voor bovenstaande soorten. Er is bovendien in de omgeving voldoende en kwalitatief beter foerageergebied voorhanden. De plannen veroorzaken daarom geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de betreffende ganzensoorten en Smient.

Meervleermuis

Een andere mobiele soort die is aangewezen voor Natura 2000-gebied 'Grote Wielen' en 'Alde Feanen' is Meervleermuis. Deze soort foerageert binnen de Natura 2000-gebieden en heeft zijn verblijfplaatsen daarbuiten (in gebouwen). Binnen het plangebied staan geen gebouwen, waardoor de plannen geen directe effecten op verblijfplaatsen van Meervleermuis veroorzaken. Wel is het mogelijk dat de Wurdumerfeart een vliegroute vormt voor Meervleermuis, die een verbinding vormt tussen verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied en foerageergebied in de Alde Feanen en mogelijk in de Grote Wielen. Het is mogelijk dat de Wurdumerfeart tevens een deel van het foerageergebied voor deze soort vormt. De overige watergangen in het plangebied worden naar verwachting niet door Meervleermuis als (delen van) vaste vliegroute(s) en foerageergebied gebruikt.

Bij verstoring van een vliegroute van Meervleermuis ontstaat een negatief effect op de populatie. In dit geval kan er dus een conflict ontstaan met de Natuurbeschermingswet, omdat deze soort ecologisch gerelateerd kan zijn aan de populaties in genoemde Natura 2000-gebieden. Vliegroutes en foerageergebied van Meervleermuizen kunnen onder andere worden verstoord door het ontstaan van onderbrekingen (zoals door blokkades en het dempen van watergangen) en door verstoring door licht (zoals door het gebruik van extra straatverlichting en andere buitenlampen).

Volgens de Voortoets moet in dit geval worden bepaald of er sprake kan zijn van (significant) negatieve effecten ten aanzien van mogelijk aanwezige Meervleermuizen boven de Wurdumerfeart. Wanneer echter voldoende maatregelen worden genomen om verstoring te voorkomen, is er geen sprake van (significant) negatieve effecten ten aanzien van Meervleermuis. Er is dan ook geen vleermuisonderzoek nodig om dit aan te tonen.

Wanneer geen afdoende maatregelen worden getroffen, dient met vleermuisonderzoek te worden bepaald of hier sprake is van een vliegroute en/of foerageergebied van Meervleermuis en welke invloed daarop ontstaat. Het kan daarna nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen. A&W adviseert om maatregelen in het bestemmingsplan van De Klamp op te nemen die kunnen voorkomen dat Meervleermuis boven de Wurdumerfeart wordt verstoord.

Samenvattend

De realisatie en het gebruik van het buurtschap De Klamp veroorzaakt geen (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied, mits voldoende maatregelen worden genomen om verstoring van mogelijk aanwezige Meervleermuizen boven de Wurdumerfeart te voorkomen. Indien niet hieraan wordt voldaan, is het nodig om een onderzoek naar mogelijke effecten ten aanzien van Meervleermuis uit te voeren en aan de hand daarvan te beoordelen of in dezen sprake is van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

3.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS) / Natuurnetwerk Nederland (NNN)

In 2013 is het begrip Natuur Netwerk Nederland (NNN) geïntroduceerd door het Rijk. Het betreft de nieuwe naamgeving voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Omdat de provincie Fryslân de term EHS gebruikt, spreken wij in onderhavige rapportage ook van deze term. Het plangebied maakt deel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Dergelijke gebieden liggen op een afstand vanaf 2 km van het bestemmingsplangebied.

De bescherming van de EHS is tweeledig. Het eerste uitgangspunt is dat er geen verlies van oppervlakte mag plaatsvinden. Daarnaast mogen ingrepen in de nabijheid van de EHS geen negatieve effecten veroorzaken op de wezenlijke waarden van EHS-gebied. Deze wezenlijke waarden hebben veelal betrekking op de aanwezige natuurwaarden, maar aspecten als rust, openheid en duisternis vallen hier ook onder.

Door eventuele ontwikkelingen in het plangebied gaat er geen oppervlakte van EHS-gebied verloren. Ook zijn door de ligging en de relatief grote afstand van het plangebied ten opzichte van EHS-gebieden in de omgeving geen negatieve effecten te verwachten op de wezenlijke waarden daarvan. De conclusie van de beoordeling is derhalve, dat de ingrepen binnen het plangebied geen conflict veroorzaken met de betreffende regelgeving.

3.3 Overige vormen van gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook ten aanzien van natuurwaarden worden beschermd via andere regelgeving, bijvoorbeeld het streekplan of verordeningen.

Ganzenfoerageergebied

Als gevolg van landelijke regels over schadebestrijding bij overwinterende vogels op boerenland, moeten provincies gebieden aanwijzen waar alle ganzensoorten en Smienten met rust worden gelaten. De provincie Fryslân heeft hiertoe een aantal ganzenfoerageergebieden aangewezen.

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen als ganzenfoerageergebied. Door de plannen gaat daarom geen oppervlakte ganzenfoerageergebied verloren. Bovendien liggen aangewezen ganzenfoerageergebieden op een zodanig grote afstand tot het plangebied, dat de plannen daar geen verstoring veroorzaken. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met de regelgeving omtrent Ganzenfoerageergebieden.

Weidevogelgebied

De Provincie Fryslân heeft vastgesteld dat er voor de toekomstige ontwikkelingen in het plangebied De Klamp geen (extra) compensatie van weidevogelgebied nodig is.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde, middelzwaar beschermde en zwaar beschermde soorten). Tevens zijn alle inheemse broedvogels beschermd volgens deze wet. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Planten

Het plangebied bestaat grotendeels uit agrarische graslandpercelen. De percelen ten westen van de Wergeasterdyk zijn zeer soortenarm en bestaan voornamelijk uit Engels raaigras. De percelen ten oosten van de Wergeasterdyk bestaan uit bloemrijk grasland met soorten als Veldzuring, boterbloem en madelief. In de watergangen groeit fonteinkruid en Smalle waterpest. Op een aantal plaatsen zijn groeiplaatsen van Holpijp.

De percelen zijn voedselrijk en worden intensief beheerd. Gezien deze omstandigheden komen in het plangebied geen beschermde plantensoorten voor, mogelijk met uitzondering van de licht beschermde Zwanenbloem. Deze soort heeft mogelijk groeiplaatsen op de oevers van (enkele) watergangen in het plangebied. Enkele soorten fonteinkruiden staat op Rode Lijst: Spits, Plat, Gegolfd.

Voor licht beschermde soorten geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstellingsregeling ten aanzien van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde Zwanenbloem en overige plantensoorten.

4.2 Ongewervelde diersoorten

De wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten die in Nederland voorkomen, zoals bepaalde soorten dagvlinders, libellen en waterorganismen, stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied, die vaak alleen te vinden zijn in natuurgebieden. Gezien het ontbreken van dergelijke ecologische randvoorwaarden in het plangebied en de geraadpleegde verspreidingsgegevens (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008), worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten verwacht. Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde ongewervelde diersoorten.

4.3 Vissen

In het verleden hebben in de omgeving van het plangebied visonderzoeken plaatsgevonden in het kader van de ontwikkeling van de Zuidlanden (van Dullemen & van der Heide 2003, Sikkema & van der Heide 2009). Hierbij zijn onder andere de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Bittervoorn aangetroffen. Mogelijk zijn deze soorten ook aanwezig in de watergangen in het plangebied.

Het is op dit moment niet duidelijk welke ingrepen gaan plaatsvinden in het plangebied en de watergangen daarin. Indien ruimtelijke ingrepen plaatsvinden aan oppervlaktewater in het plangebied, ontstaan mogelijk negatieve effecten op het leefgebied van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en/of de zwaar beschermde Bittervoorn. In dat geval ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan dergelijke ruimtelijke ingrepen dient daarom te worden vastgesteld of de genoemde vissoorten aanwezig zijn. In het geval dat Bittervoorn wordt aangetroffen, dient voor de ingreep een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Het is te verwachten dat deze procedure het nieuwe bestemmingsplan niet in de weg staat. Bij aanwezigheid van Kleine modderkruiper kunnen de werkzaamheden aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een relevante en door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. In dat geval is ten aanzien van deze soort geen ontheffingsaanvraag nodig.

Geconcludeerd kan worden, dat het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zal opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. Het is echter noodzakelijk om bij ruimtelijke ingrepen aan oppervlaktewater te laten onderzoeken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van wettelijk beschermde vissoorten.

4.4 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied licht beschermde soorten voorkomen, zoals Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (van Delft *et al.* 2014). Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het leefgebied van enkele van de bovengenoemde soorten. Voor middelzwaar- en zwaar beschermde amfibieënsoorten voldoet het plangebied niet aan de habitateisen van deze soorten, waardoor deze soorten hier niet worden verwacht.

Voor licht beschermde soorten geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstellingsregeling ten aanzien van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van amfibieën.

4.5 Reptielen

Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van reptielen. Bovendien ligt het plangebied niet in het verspreidingsgebied van reptielen. Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van reptielen.

4.6 Vogels

Broedvogels algemeen

Het plangebied is geschikt als broedgebied voor verscheidene vogelsoorten. Op de graslandpercelen (met name ten oosten van de Wergeasterdyk) kunnen weidevogels tot broeden komen, zoals Grutto, Scholekster en Kievit. De watergangen zijn geschikt voor nestplaatsen van Wilde eend en Meerkoet. In de bosschages broeden mogelijk soorten als Merel, Tjiftjaf en Roodborst.

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Eventueel kunnen de werkzaamheden ook tijdens de broedperiode worden uitgevoerd, maar dan alleen wanneer voorafgaand aan de broedperiode voldoende verstoring plaatsvindt, waardoor er geen nesten zullen ontstaan die tijdens de broedperiode kunnen worden verstoord. Die verstoring kan bestaan uit de werkzaamheden en/of eventuele extra vormen van verstoring. Het is dan tevens nodig om te voorkomen dat alsnog geschikte nestlocaties ontstaan, bijvoorbeeld door materialen en kap- en snoeiafval tijdig te verwijderen. Mochten er toch vogels tot broeden komen en worden verstoord door de werkzaamheden, dan ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, die indicatief is en niet uitputtend.

Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in het plangebied nestplaatsen aanwezig zijn, zoals van Buizerd. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. In dat geval moet door een deskundige een 'omgevingscheck' worden uitgevoerd om te bepalen of er voldoende gelegenheid voor de soort is om zelfstandig een vervangende nestplaats te vinden in de omgeving. Indien dit niet het geval is, moet, voor zover dit mogelijk is, een vervangend nest worden aangeboden. Het kan nodig zijn om ten aanzien van dergelijke nestplaatsen een ontheffingsaanvraag in te dienen.

Ten noordwesten van het plangebied (nabij crematorium Goutum) broedt een kolonie Roeken. Deze kolonie foerageert in het plangebied, met name ten westen van de Wergeasterdyk. Door de plannen gaat daarom een oppervlakte foerageergebied van Roek verloren. In de omgeving blijft echter na realisatie van de Buurtschap (voorlopig) voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Om deze reden kan worden geconcludeerd, dat de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige nestplaatsen van Roek ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd.

Samenvattend

Geconcludeerd kan worden, dat het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedende vogels wordt voorkomen. Bij ingrepen waarbij de kap van bomen aan de orde is, dient te worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels in het gedrang komen. Als dit het geval is, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten zijn beschreven in § 4.8.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laativlieger (Melis 2012). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Er staan geen gebouwen in het plangebied. Het merendeel van de bomen binnen en aan de rand van het plangebied zijn te jong en/of te dun en bevatten geen geschikte holtes voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Een aantal bomen kan wel geschikt zijn. De kans op kraam-/ zomerverblijfplaatsen van vleermuizen daarin is klein, maar het is mogelijk dat deze bomen in het najaar gebruikt worden als balts-/paarverblijfplaats van bijvoorbeeld Ruige dwergvleermuis.

Door de kap van bomen met holtes en/of door andere vormen van verstoring van dergelijke bomen (zoals lichtverstoring) ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet wanneer verblijfplaatsen van vleermuizen daardoor worden benadeeld. Het kan dan gaan om mogelijke balts-/paarverblijfplaatsen van Ruige dwergvleermuis. Wanneer het niet zeker is of vleermuisverblijfplaatsen in het geding zijn, is vooraf aan de betreffende werkzaamheden onderzoek nodig naar de aanwezigheid van deze verblijfplaatsen.

Foerageergebied

Het plangebied bestaat grotendeels uit een open gebied. Dit is voor de meeste vleermuissoorten geen optimaal foerageergebied. Bosschages bieden daarvoor betere kansen, zoals voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laativlieger. De Wurdumerfeart is geschikt als foerageergebied voor Watervleermuis en Meervleermuis.

In veel gevallen treedt bij ruimtelijke ontwikkeling geen substantiële aantasting van bestaand foerageergebied op, omdat de meeste vleermuizen die boven land foerageren een uitgebreid foerageergebied hebben en de oppervlakte van de locatie waar de ingreep plaatsvindt, in verhouding daarmee (zeer) klein is. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat het nieuwe bestemmingsplan de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van dergelijke vleermuissoorten ten aanzien van foerageergebied niet in gevaar brengt..

De Wurdumerfeart vormt echter mogelijk foerageergebied voor Watervleermuis en/of Meervleermuis. Deze soorten hebben geen alternatieve foerageergebieden in de directe omgeving. Daardoor kunnen ingrepen aan bijvoorbeeld de Wurdumerfeart een conflict met de Flora- en faunawet veroorzaken ten aanzien van foerageergebied van deze soorten..Indien bij ingrepen aantasting plaatsvindt aan de kwaliteit van het huidige foerageergebied boven watergangen, is aanvullend onderzoek nodig om vast te stellen of daardoor sprake is van een conflict met de Flora- en faunawet.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen, om zich te oriënteren, meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oevers van) sloten en straatpatronen.

Zoals staat beschreven in paragraaf 3.1, is de Wurdumerfeart een geschikt landschapselement dat dienst kan doen als vliegroute voor onder andere Meervleermuis (Sikkema & van der Heide 2009). Ook de bomensingels kunnen deel uitmaken van (delen van) vliegroutes van vleermuizen.

Ruimtelijke ingrepen zullen geen conflict met de Flora- en faunawet veroorzaken ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen, wanneer deze routes niet worden aangetast. Dit betekent dat lijnvormige landschapselementen die als vliegroute geschikt zijn, moeten worden behouden en dat tevens de lichtverstoring daarvan niet mag toenemen. Indien bij ingrepen aantasting plaatsvindt aan bovenstaande landschapselementen, is aanvullend onderzoek nodig om vast te stellen of er vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn die door die ingrepen worden verstoord.

Samenvattend

- Bij verstorende werkzaamheden aan bomen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen, mits deze niet worden aangetast, zoals door een toename van lichtverstoring of door het wijzigen van lijnvormige landschapselementen (bomenrijen, watergangen). Indien niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, zal vleermuisonderzoek moeten worden uitgevoerd om te bepalen of er sprake is van een conflict met de Flora- en faunawet.

4.8 Overige zoogdiersoorten

Binnen en nabij het plangebied kunnen zoogdiersoorten voorkomen die licht, middelzwaar of zwaar beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet. Hieronder staat de ecologische beoordeling van het werkzaamheden per beschermingscategorie (exclusief vleermuizen).

Licht beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied komen verscheidene licht beschermde zoogdiersoorten voor, zoals Haas, Konijn, Egel, Mol en verschillende (spits)muisensoorten. Tijdens het veldbezoek waren Hazen aanwezig in het plangebied.

Voor licht beschermde soorten geldt bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstellingsregeling ten aanzien van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten

Er worden geen middelzwaar- of zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen) in en nabij het plangebied verwacht, mogelijk met uitzondering van Steenmarter (Melis 2012). Er worden binnen het plangebied geen verblijfplaatsen verwacht. Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van deze soort. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden voor de Steenmarter. Nieuwe ruimtelijke ingrepen zullen daarom geen conflict met de Flora- en faunawet te veroorzaken ten aanzien van de Steenmarter en overige middelzwaar en zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen).

5. Conclusies

Deze ecologische beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan De Klamp leidt tot de volgende conclusies:

Gebiedsbescherming

Voortoets volgens de Natuurbeschermingswet

- De realisatie en het gebruik van het buurtschap De Klamp veroorzaakt geen (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied, mits voldoende maatregelen worden genomen om verstoring van mogelijk aanwezige Meervleermuizen boven de Wurdumerfeart te voorkomen. Indien niet hieraan wordt voldaan, is het nodig om een onderzoek naar mogelijke effecten ten aanzien van Meervleermuis uit te voeren en aan de hand daarvan te beoordelen of in dezen sprake is van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

Overige vormen van gebiedsbescherming

- Ten aanzien van Weidevogelgebied heeft de Provinsje Fryslân vastgesteld dat er geen compensatie van areaalverlies nodig is.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming (Ecologische Hoofdstructuur/ Natuurnetwerk Nederland, aangewezen ganzenfoerageergebied).

Soortbescherming

Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits voorkomen wordt dat verstoring optreedt van de volgende soorten:

- Kleine modderkruiper
- Bittervoorn
- Broedvogels
- Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels
- Vleermuizen (verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied)

In paragraaf 4.2 is beschreven hoe dient te worden gehandeld wanneer bovengenoemde (potentieel aanwezige) soorten door een initiatief kunnen worden verstoord.

Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. *Brachytron*, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.) RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Delft, J.J.C.W. van, A. de Bruin & P. Frigge 2014. Waarnemingenoverzicht 2013. Bijlage bij RAVON 55, jaargang 16 nummer 4. RAVON, Nijmegen.
- Dulleman, D. van & Y. van der Heide 2004. Weidevogels, vissen en vleermuizen in de Zuidlanden in 2003. A&W-rapport 421. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.
- Heide, van der Y., L.W. Bruinzeel. 2010. Weidevogels in het compensatiegebied rond de Himpensermar. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden
- Hoekema, F.S. & E. Wymenga 2002. Ecologische aspecten van woningbouw in Leeuwarden-Zuid. A&W-rapport 363. A&W bv, Veenwouden.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Melis, J. 2012. Werkatlas zoogdieren provincie Fryslân. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Sikkema, M., Y. van der Heide, 2009. Actualisatie ecologische beoordeling de Zuidlanden. Weidevogels, vissen en vleermuizen in De Zuidlanden in 2009. A&W-rapport 1298. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- E. Wymenga, D. Melman 2011 Weidevogelcompensatie in Fryslân: achtergronden en uitwerking, A&W rapport 1651 / Alterra-rapport 2246. Alterra, Wageningen / Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Wymenga ,E. L.W. Bruinzeel & F. Hoekema. Compensatie voor weidevogels in het kader van ontwikkelingen rond Leeuwarden. A&W-rapport 1324. Altenburg en Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.